

עומק הפשט

גליון נושא:

בס"ד, יום ג' פרשת עקב טז אב תשע"ז, גליון נושא.

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב המעיין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

גורל הגר"א

מקור המושג של גורל

הגורל בתנ"ך: השימוש בגורל מופיע בפירוש הרבה פעמים בתנ"ך - בקביעת שני השעירים ביום כיפור לד' ולעזאזל, חלוקת הארץ (במדבר כו נה), לכידת עכן (יהושע ז, סנהדרין מג:), במעשה יהונתן ויערת הדבש (שמואל א' יד מא), בהטלת יונה לים (יונה א' ז), ובקביעת סדר הכהנים בהקרבת הקרבנות. **בגמ'** (סנהדרין יז.) מבואר שמשה רבינו הטיל גורל להכריע מי יזכה להיות מהשבעים נביאים. כך גם הטיל גורל לדעת איזה כהן יעמוד תחת הבכור, ואיזה כהן יצטרך לשלם חמשה שקלים. אין חולק שיש בתורה מקור נאמן להסתמך על גורל כקביעה פסוקה שאינה ניתנת לשינוי [ואולי גם בדיני נפשות, כפי שהיה ביונה].

1. תמים תהיה

נשאלת השאלה, מדוע הותר השימוש ב'גורלות', והרי זהו כמו חקר אחר העתידות, שנאסר מהפסוק תמים תהיה עם ה' אלקיך (דברים ית, יג). ופירש רש"י: "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו".

הבית יוסף (יו"ד סימן קעט) הביא בשם הספרי [בהערה צוין, כי לא נמצא בספרי שלפנינו, אולם התוס' במסכת שבת (קנו: ד"ה כלדאי) כתבו דין זה בשם הספרי] שאין שואלים בגורלות, שנאמר 'תמים תהיה עם ה' אלקיך', וכן נפסק בשו"ע (יו"ד סימן קעט סעיף א'). ומעתה נשאלת השאלה, מדוע הותר השימוש בגורלות בכלל, ו'גורל הגר"א' בפרט - הרי לכאורה זהו שימוש בגורלות ומחקר אחר העתידות, שנאסר משום 'תמים תהיה עם ה' אלקיך'.

הווה מותר, עתיד אסור: ותירץ בספר האלף לך שלמה (או"ח סימן ס"ב), שיש לחלק בין בירור הענין בהוה שמותר, לבין לדעת העתידות שאסור. ומשום תמים תהיה אסור להטיל גורל לדעת האם יחיה החולה, והאם תמצא האבידה. אך מותר לכתחילה להטיל גורל האם לעשות מעשה מסוים, מי יאמר קדיש, למי שייך הממון. וגם בבית המקדש היו מפייסין מי שוחט וכו'. ומפורש במשנה שאין מטילין גורל ביום טוב, מוכח שבחול מותר. וכתוב אף בגורל יחלק את הארץ, מוכח שאין איסור לעשות גורל כזה.

מה לעשות מותר, לבטוח אסור: באופן אחר תירץ, בספר טהרת המים (מערכת ג' אות ט"ז), הובא בשדי חמד (פאת השדה מערכת הג' ריש סי' י"ד), וכתירוץ זה נקט להלכה הגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל (שבט הלוי חלק ז' סימן ט"ז), והג"ר משה שטרנבוך שליט"א (תשובות והנהגות ח"א סימן תנ"ד, סימן תתנ"ו) שהאיסור לשאול בגורלות על העתידות הוא רק כאשר בוטח ותולה את עתידו בגורל, שהרי תוס' (שבת קנו: ד"ה כלדאי) דימהו לחוזה בכוכבים, והוא לקבוע המזל שלא על פי ההשגחה העליונה בתום לב, וכגון שעושה גורל האם החולה ימות ועולה בגורל שימות ומקבל הדברים, זהו איסור גמור ובה דיבר השו"ע. אבל אם מסתפק באיזו פעולה אם לעשותה או לא והצדדים שקולים, מותר להטיל גורל ולהתפלל לד' שיורהו הדרך הנכונה, שהרי על פי גורל נחלק הארץ. שהגורל אינו מנבא את העתידות, אלא מדריכו מה לעשות כעת.

2. פתיחת הספר

החיד"א מביא (בחיבורו שיורי ברכה על שו"ע יו"ד) מדברי מהר"י קאשטרו שכתב "דלכו"ע מותר לפתוח בתורה כדי לראות הפסוק העולה, כי היא חיינו". וראיה לדבר, מדברי הפסיקתא דרב כהנא (ילקוט משלי) "אם ביקשת ליטול עצה מן התורה הוי נוטל". עוד הביא החיד"א בשם רבי אליהו מאני (רבה של חברון, מחבר ספר שבט מוסר) שקיבל מרביתו, כאשר היו מסופקים אם לעשות איזה דבר, היו "מתייעצים עם

מכון הגורלות: בארה"ב פועל 'מכון הגורלות' הפתרון לכל השאלות הבלתי פתורות, שם אפשר לעשות את כל סוגי הגורלות - קרוב ל-40 סוגי גורלות! כל גורל פועל ומשיב בצורה אחרת, ואפשר להתאים את הגורל לפי השאלה הספציפית. מספר הטלפון הוא 1347/3421144 (018). המכון ממליץ לעשות את הגורל לבד, מי שלא מסתדר מוזמן לפנות למכון, עריכת גורל כרוך בתשלום סמלי (כ-10\$ לגורל).

אופן עשיית גורל הגר"א

להלן נציין את התנאים הנדרשים ליעילות תוצאות הגורל (מלוקט מהוראות 'מכון הגורלות', ועוד מקורות שונים);

1. **אמונה ותפילה:** אמונה בהשי"ת שהגורל יענה את התשובה הנכונה. תפילה קצרה קודם הגורל שיעלה בידו התשובה הנכונה, יש אומרים קודם הגורל את הפסוק בתהלים (פרק טז פסוק ה) 'ד' מִנַת חֶלְקִי וְכֹסֵי אֶתָּה תֹמְמִיךָ גֹרְלִי: יש מוסיפים, כיון שאין לנו בית המקדש ואין לנו נביא לשאול מה לעשות, לכן אשאל בגורל.

2. **לא לשאול סתם:** הגורל מועיל רק כאשר השואל נקלע למבוי סתום בעניני החיים שמצד השכל אין לו פתרון, ואינו יודע מה לעשות ששני הצדדים מותרים מצד ההלכה. (הגורל לא מיועד לברכות וישועות למצוקה וכדומה).

3. **קבלה:** השואל צריך לקבל על עצמו טרם עריכת הגורל, לקיים את תוצאות הגורל ללא אומר ודברים.

4. **נגיעות:** דבר פלא כותב המהר"ל (פורים), אם הגורל נערך על ידי אדם שיש לו נגיעות, עלול להטות את תוצאות הגורל. וצריך שעורך הגורל יהיה אדם שאין לו שייכות לנדון, או ילד קטן.

5. **הכנה:** יכין עצמו בהכנה נפשית ראויה, לעשות את הגורל בכובד ראש ובחירת קודש ובכוונה הרצויה. יש מתענים ביום הגורל, וכידוע שהחפץ חיים התענה ביום עריכת הגורל. יש שנותנים צדקה קודם הגורל.

6. **יחיד מומחה:** לא כל אחד רשאי לגשת אל הקודש, רק תלמיד חכם מופלג צדיק וקדוש, הגדול בתורה ויראה, וכפי שידוע שגדולי ישראל שלחו אל הג"ר אריה לוי זצ"ל לעשות גורל הגר"א, וצריך להתייעץ עם אדם גדול קודם עשיית הגורל. לא כל אחד מסוגל לפענח את תוצאות הגורל, וצריך לזה בקי מומחה בגורלות.

7. **עת רצון:** מומלץ לעשות את הגורל בזמנים מסוגלים, הג"ר אריה לוי זצ"ל המליץ להג"ר ישראל אליהו וינטרויב זצ"ל לעשותו ביום ו' אחה"צ בפניא דמעלי שבתא.

אופן עשיית הגורל: בגיליון הנפלא מריח ניחוח הביא אופן עשיית גורל הגר"א כפי שלימד הג"ר אליהו לאפיאן זצ"ל, ונכתב בידי אחד מתלמידיו הקרובים. ונשלח למערכת על ידי הרב יקותיאל פיש.

וכך סדר עשייתו, מניחים את שתי הידיים על הספר (נחלקו הדעות איזה ספר לקחת; המנהג הידוע לקחת תנ"ך שלם שכל דף מחולק לשתי עמודות, יש אומרים חומש לבד, או תהלים), פותחים בצורה מקרית, מדפדים שבע קבצים, שבע דפים, שבע עמודים, מהעמוד השמיני מונים שבע פסוקים שלמים (כלומר אם ראש העמוד השמיני מתחיל באמצע פסוק אינו עולה למנין), מהשורה הבאה אחרי גמר הפסוק השביעי סופרים שבע שורות. מהשורה השמינית סופרים שבע מילים. מהמילה השמינית סופרים שבע אותיות. האות השמינית מורה לחפש אחרי הפסוק שמתחיל באות זו. ושם תמצא את התשובה בעזר השם.

אם לא מוצאים משהו מתאים, חוזרים על הגורל שוב, ויש אומרים שמדלגים לפסוק הבא המתחיל באות בה מסתיים הפסוק. ❖

התורה, דהיינו נוטלים חומש או תנ"ך, והיו למדים מהפסוקים שמצאו בו מה לעשות - כעין 'גורל הגר"א'. וסיים: אף שאין שואלים בגורלות דכתיב תמים להיה, כגון זה שרי.

והוסיף החיד"א (בשו"ת חיים שאל) שאין להקשות על כך מדברי הרמב"ם שאסר לפתוח חומש על דרך גורלות הגויים, כי הרמב"ם אסר רק עשיית גורלות בחומש לרבים, כדרך הגויים המחזרים על הפתחים לעשות גורלות לנשים ואנשים, אך להתייעץ עם התורה בינו לבין עצמו מותר, וסיים החיד"א: "והכי חזינן לרבנן קשישאי שפותחים הספר בצר להם כמו גורל".

מעשה נפלא, שמעתי מפי בעל המעשה הרב מ.ב.צ.ז. שליט"א מאי ביתו של הג"ר זיידל אפשטיין זצ"ל.

בדידי הוי עובדא, כאשר עמדתי בפני פרשת דרכים גורלית בחיי, לא ידעתי לאיזה כיוון אני צריך לפנות. ביקשתי מרבי ומורי רבי זיידל אפשטיין שיעשה לי גורל הגר"א לידע מה לעשות. אמר לי רבי זיידל, 'אני יכול לעשות לך גורל הגר"א, אבל יש תנאי קודם למעשה, שכל מה שהגורל יורה תעשה'. השבתי לו 'ודאי, כיון שאני יודע כעת שהקב"ה אומר לי מה לעשות, ודאי שזה מה שאני יעשה'.

אמר לי רבי זיידל, 'אני מסכים'. אחרי כמה דקות ראיתי שרבי זיידל מהורהר, שאלתי אותו למה? השיב לי רבי זיידל 'יש לי פתרון יותר טוב מגורל הגר"א, לך תשאל את הג"ר נתן צבי פינקל מה לעשות...'

אבל, תציית למה שרבי נתן צבי אומר לך כאילו היה זה גורל הגר"א! שאלתי - למה? השיב לי רבי זיידל - ברור לי, שיש לרבי נתן צבי רוח הקודש. לא ימלט שיזכה להרבצת התורה בכזה קנה מידה, בלי שיהיה לו רוח הקודש!

מסיים בעל המעשה, כעצתו עשיתי, שאלתי את רבי נתן צבי ופעלתי כדבריו וקיימתי את עצתו, למרות שהיה זה רעיון נועז ולא צפוי. ואכן ראיתי סייעתא דשמיא מופלאה, ממש 'למעלה מדרך הטבע' (בכל נפשך).

תנאי זה, שגורל הגר"א פועל רק אם מקבל על עצמו לקיימו, מובא בהרבה ספרים, בספר **טעם ודעת** (פרשת תצוה), הביא כן בשם הג"ר אליהו לופיאן זצ"ל. והוסיף שגם כאשר שואל עיצה מאת צדיקי חכמי ישראל, מועיל רק אם מקבל לקיים דברי הצדיק בלי פקפוק.

מעשה מופלא, אירע בחתן שעשה גורל הגר"א, והתוצאה הייתה שהזיווג לא יעלה יפה, במר נפשו שאל את **הסטייפלער** זצ"ל מה לעשות. והשיב לו הסטייפלער אם היה מוחלט בדעתו לעשות השידוך, אין הגורל משיב נכוחה (תולדות יעקב עמוד שכא). ❖

3. גורל הגר"א

בדורות הראשונים היתה נבואה ברורה, וראו על ידה את דבר ה', בדורות שאחריהם היתה רק שמיעת בת קול מהשמים, כפי שמסופר בגמרא כמה פעמים, ואילו כיום, כאשר יש שאלה ורוצים לדעת מה לעשות, פותחים ספרים ומוציאים את התשובה. אבל כשיש ספיקות ואין לנו תשובה מהספרים, מקובל בשם הגאון מוילנא דבר מפורסם, הנקרא 'גורל הגר"א'.

מסורת: בספר 'הגאון החסיד מוילנא' מובא סיכום המסורות השונות, עובדות נפלאות על השימוש שנעשה ב'גורל הגר"א' על ידי גדולי ישראל במשך דורות רבים והתשובות הקולעות שקיבלו כדי לדעת כיצד לנהוג בשאלות שעמדו בפניהם, ומדברי הספר עולה, שגדולי ישראל נזהרו לא להשתמש בגורל לעיתים מזומנות, וגם כשהשתמשו בו, נעשה הדבר בחרדת קודש ובהכנות מתאימות. השימוש ב'גורל' באמצעות ספר תנ"ך, היה גם בתקופות קדומות להגר"א, כפי שמביא בספר **גורל הגר"א**. אף רבי חיים ויטאל ז"ע, חיבר ספר 'גורל קודש' שעוסק בענייני גורלות, שמטרתו חיזוק האמונה.

הוראה: בספר **שו"ת וישב הים** (חלק א' סימן יג) להגר"ר יעקב משה הלל שליט"א, מסכם שיש ג' מיני גורלות: [א] גורל לחלוקת שותפים שנעשית בכח הסכמת הצדדים לבירור חלקם, וזהו היתר גמור. [ב] גורל לחייב אדם על מעשה שעשה וכדומה [כמו במעשה של עכן ויהונתן] שאינו מועיל אלא אם כן נעשה ברוח הקודש. וכן כאשר נעשתה חלוקה או בירור על ידי גורל פי ציווי ה' בתורה [חלוקת הארץ, שני שעירים ביום כיפור] או במאמר נביא שתוצאותיו על פי ה' ואסור להרהר אחריו. [ג] גורל הנעשה לברר עתידות אסור משום 'תמים תהיה עם ה' אלקיך', כפי שנפסק בשו"ע.

מותר לומר לתינוק 'פסוק פסוקך', כמו שנפסק בשו"ע, ולכן גורל על ידי פתיחת חומש או תנ"ך כגורל הגר"א - הוא בכלל היתר זה, ואין בו איסור שאלה בגורלות. אכן העיקר בכל זה, להישען על אבינו שבשמים, לבקש בתמימות שימלא משאלותיו בזכות תורתנו ותפילתנו.

נמנע: בספר **אורחות רבנו** מבעל הקהילות יעקב (חלק א' עמוד ריח) מובא, שהסטייפלער לא עשה 'גורל הגר"א'. ובנו, הגר"ח קנייבסקי שליט"א ביאר זאת משני טעמים: א. לא ידוע בדיוק איך לעשותו. ב. אין לסמוך על גורלות, וכפי שנאמר בתורה 'תמים תהיה עם ה' אלקיך'.

4. סיפורים בקצרה

רבו מספור סיפורי מופת אודות התשובות המופלאות שיש בגורל הגר"א. גם קדוש ד' החפץ חיים השתמש כמה פעמים בגורל הגר"א בשאלות גורליות.

ידוע המעשה המופלא **בישיבת מיר** בליטא חורף תש"א, שעשו גורל ההיסטורי שחרץ את קורות ימיה של הישיבה לנסוע עד שנחאי הרחוקה, ויצא הפסוק (שמות יט, ד) וְאֵשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׂרִים וְאָבֵא אֶתְכֶם אֵלַי (גיליון בית מדרש 159 וישב תשע"ז).

הגר"ד אהרן קוטלר זצ"ל הסתפק האם לנסוע לאמריקה או לארץ ישראל ועלה לו הפסוק (שמות ד' כז) וַיֹּאמֶר ד' אֶל אֶהְרֹן (קוטלר) לָךְ לְקִרְאת מִשָּׁה (פיינשטיין) הַמְדַבֵּרָה (אמריקה שהיא מדבר רחני). - כלומר שילך להגר"מ פיינשטיין זצ"ל לאמריקה ולא יעלה לארץ ישראל.

הגר"ז הטיל גורל בזמן מלחמת העולם השנייה ועלה לו הפסוק תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֶלְקֶיךָ (דברים יח, ג). כאשר הסתפק הגר"ז האם לברוח לארץ ישראל או לא, עשה גורל ועלה בידו הפסוק יַעֲלוּ הָרִים יָרְדוּ בְּקַעוֹת אֶל מְקוֹם זֶה יִסְדָּתָ לָהֶם (תהלים קד, ח), מזה הסיק שעליו לעלות מיד לארץ ישראל (עובדות והנהגות לבית בריסק).

סיפור מדהים ביותר אודות 'גורל הגר"א', מובא בספר 'איש צדיק היה' (עמודים 111-117) על חייו ופועלו של הצדיק הירושלמי **הגר"ד אריה לוי** זצ"ל, שזיהה על פי 'גורל הגר"א' את "ב חיילים מתוך ל"ה חללי השיירה לגוש עציון שנקראו 'שיירת הל"ה' שלא ניתן היה לזהותם, ועל סמך זיהוי זה הובאו לקבר ישראל בהוראת **הגר"ד צבי פסח פרנק** זצ"ל, שאמר שיש לסמוך על הגורל. ואף רשם פרוטוקול איך בדיוק נעשה.

מסופר על האדמו"ר **מצאנז קלויזנבורג** זצ"ל כאשר ביקר במחנה העקורים בסנטוריום 'גאוטינג', הוחלט להטיל גורל [לא גורל הגר"א] מי מבין 150 היהודים אודים מוצלים מאש, יקבל את הטלית קטן היחיד שהיה לו, עלם צעיר יתום מפרחי חסידי גור בלודז' בשם **מנדל פשיטיק**, קרע את בגדי האסירים שעליו והפכו לבגד בעל ד' כנפות, והכריז שהוא צריך לקבל את הציצית כי הוא כבר מחויב כעת בציצית, אמר האדמו"ר שאם מגיע לו הוא יעלה בגורל. וכך היה, שעשו גורל ונשמע הכרוז; מנדל פשיטיק זכה בגורל, וכולם ראו בחוש את יד ה' בגורל זה (לפיד האש עמוד שיג).

סיכום הגיליון:

5. דינים העולים

עשיית גורלות מוזכר בתנ"ך הרבה פעמים, אפילו בדיני נפשות. מאידך מבואר בספרי שאסור לשאול בגורלות משום תָּמִים תִּהְיֶה.

יש מתרצים שמותר בדבר שבהווה, ואסור בדבר שבעתיד. יש מתרצים שמותר לפעול מעשים על פי הגורל, אך אסור לבטוח בגורל.

בספרות התורנית נמצא קרוב ל-40 סוגי גורלות. מקדמת דנא מקובל לעשות 'גורל הגר"א', ויש מסורות חלוקות באופן עשיית הגורל. תנאי הגורל; 1. אמונה, תפילה, יש אומרים ד' מְנַת חֶלְקִי וְכוּסֵי אֶתָּה תוֹמֵךְ גוֹרְלִי. 2. לא לשאול סתם כי אם בשעת ההכרח. 3. קבלה לקיים את תוצאות הגורל. 4. אדם שיש לו נגיעות, עלול להטות את תוצאות הגורל. 5. הכנה נפשית ראויה. יש מתענים ביום הגורל. יש שנותנים צדקה קודם הגורל. 6. רק צדיק וקדוש יכול לעשותו, ורק מומחה גדול יכול לפענחו. 7. מומלץ לעשותו בזמנים מסוגלים. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא;

חכמת הירד והפרצוף – גיליון נושא

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

ניתן להשיג

חוברת

יציאה לחוץ לארץ

(גיליונות 75-72)

המחיר 2 שקל

הגיליון מוקדש לעילוי

נשמת האשה החשובה

מרת מלכה בת רבי חיים

ע"ה נלב"ע יח אב

ת.נ.צ.ב.ה.

